

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ПІДРОЗДІЛАМИ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

IMPLEMENTATION OF GENDER EQUALITY TASKS BY UNITS OF THE SYSTEMS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

Співак В.М., д.політ.н., професор

Співак М.В., д.політ.н., професор,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національна академія внутрішніх справ

Зі зміною напрямку парадигми діяльності Міністерства внутрішніх справ України поступово розширюється коло завдань підрозділів, що входять до його системи. Одним з таких напрямів є гендерна спрямованість. Актуальність обраної теми розкривається автором через наведення статистичних даних, поведінку та владні відносини у правоохоронній сфері, залучення міністерства у безпекове середовище як повноправного суб'єкта з покладеними функціями щодо гендерних змін. Наголошується, що нерівність у різних її проявах характерна для будь-якого суспільства. Проте форми існування останньої, масштаби та регуляторні дії з метою її подолання належать сьогодні до найбільш комплексних та очевидних оцінок якості управління міністерства.

Стверджується, що гендерні стереотипи продовжують залишатися вагомим чинником, що перешкоджає досягненню гендерної рівності в усіх сферах життя. Підкреслюється тим, що у переважній більшості науковці розглядають гендерну рівність через дисбаланс у доступі до влади і ресурсів, в якому одна група є привілейованою (чоловіки), а інша – дискримінованою (жінки). Такі роздуми пов'язані із гендерними ролями та стереотипами. Враховуючи позиції науковців, у статті робиться висновок, що з практичної точки зору, питання гендерної рівності виходять за окреслені рамки для обговорення й аналізу різних способів можливої взаємодії і взаємовпливу національного і гендерного дискурсу.

У статті проведений аналіз завдань, що покладаються на підрозділи системи Міністерства внутрішніх справ України як суб'єкта реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 за п'ятьма Стратегічними цілями. Це дозволило інтерпретувати текст документу в цілях дослідників і вибірково класифікувати і згрупувати завдання, що покладаються на підрозділи системи Міністерства внутрішніх справ України. Зроблені висновки, що реалізацію завдань гендерної рівності підрозділами системи Міністерства внутрішніх справ України доцільно поділити за напрямками діяльності: кадрово-економічний, партнерської взаємодії, внутрішньо-управлінський, правовий, процесуальний, безпековий, психолого-реабілітаційний, просвітницький.

Ключові слова: Міністерства внутрішніх справ України, гендерна рівність, гендерні ролі, гендерні стереотипи, гендерна політика.

With the change in the direction of the activity paradigm of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the range of tasks of the units included in its system is gradually expanding. One of these areas is gender orientation. The relevance of the chosen topic is revealed by the author through the presentation of statistical data, behavior and power relations in the law enforcement sphere, the involvement of the ministry in the security environment as a full-fledged entity with assigned functions regarding gender changes. It is emphasized that inequality in its various manifestations is characteristic of any society. However, the forms of existence of the latter, the scope and regulatory actions aimed at overcoming it belong today to the most comprehensive and obvious assessments of the quality of the ministry's management.

It is argued that gender stereotypes continue to be a significant factor preventing the achievement of gender equality in all spheres of life. It is emphasized by the fact that in the vast majority of scientists, gender equality is viewed as an imbalance in access to power and resources, in which one group is privileged (men) and the other is discriminated against (women). Such reflections are related to gender roles and stereotypes. Taking into account the positions of scientists, the article concludes that from a practical point of view, issues of gender equality go beyond the defined framework for discussion and analysis of various ways of possible interaction and mutual influence of national and gender discourses.

The article analyzes the tasks entrusted to the units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as a subject of the implementation of the National Action Plan for the Implementation of UN Security Council Resolution 1325 "Women, Peace, Security" for the period until 2025 under five Strategic Goals. This made it possible to interpret the text of the document for the purposes of researchers and selectively classify and group the tasks entrusted to the units of the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. It was concluded that the implementation of gender equality tasks by the units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine should be divided according to the areas of activity: personnel and economic, partnership interaction, internal and administrative, legal, procedural, security, psychological and rehabilitation, and educational.

Key words: Ministry of Internal Affairs of Ukraine, gender equality, gender roles, gender stereotypes, gender policy.

Постановка проблеми. Гендерна рівність є передумовою інноваційного розвитку та новим ресурсом для модернізації суспільства. Вона позитивно впливає на кадровий потенціал і дозволяє потенційно впливати на результат діяльності і досягнення поставлених цілей. Україною вже враховано ряд міжнародних зобов'язань у сфері прав людини, зокрема стосовно досягнення Цілей сталого розвитку ООН до 2030, визначених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 № 70/1, виконання Пекінської декларації, прийнятої 15 вересня 1995 на четвертій Всесвітній конференції із становища жінок, Конвенції Організації об'єднаних націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та Факультативного протоколу до неї, Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, Угоди про асоціацію

між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони. Поступово, у всіх основних інституціях сектору безпеки та оборони, спостерігається тенденція до зростання частки жінок. Основними складовими цього сектору серед іншого визначено і Міністерство внутрішніх справ України. У 2017 у системі Міністерства внутрішніх справ України працювало 296 248 осіб, із яких 69 519 жінок, що становить 23,5% [1]. У 2023 у підрозділах МВС України частка жінок становила 30%. Це близько 80 000 жінок по всій системі, з них понад 42 000 атестованих, тобто мають військові чи спеціальні звання. Найбільше жінок працюють та несуть службу у лавах Національної поліції [2].

Нині МВС визначає євроатлантичну інтеграцію як ключовий елемент реформування, залучає жінок до виконання завдань у всіх підрозділах та на різних ділянках фронту, розбудовує мережу гендерних радників, працює над усуненням правових бар'єрів та гармонізацією зако-

нодавства, робить конкретні кроки, покликані створити умови для забезпечення не тільки рівної участі жінок і чоловіків на службі у підрозділах системи МВС України, а і подоланні конфліктів, встановленні миру, процесах відновлення, протидії безпековим викликам, системній протидії насильству за ознакою статі та насильству, пов'язаному з конфліктом. Саме за такого підходу а також враховуючи те, що МВС є повноцінним суб'єктом реалізації Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025, виникає необхідність здійснення аналізу завдань, що покладаються на підрозділи системи МВС України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти забезпечення гендерної рівності під час проходження служби у різних державних органах та установах були предметом дослідження науковців, як-от: Ю. Івченко, Л. Збаржевецька, Н. Оніщенко, А. Савчук, В. Колодяжна, М. Каліман, М. Саєнко, С. Маляренко, М. Тищенко та ін. Автори аналізують становлення та розвиток ідеї гендерної рівності, її законодавче закріплення, інші питання гендерної проблематики. Автори статті хочуть привернути увагу саме до виконання завдань гендерної рівності підрозділами МВС, а не тільки до тих питань, що зводяться до функцій і ролі, які визначено суспільством і які вважаються характерними для представника/-ці певної статі.

Метою статті є з'ясування стану реалізації завдань гендерної рівності підрозділами системи МВС України. Ця мета зумовила такі завдання: осмислити сутність гендерних перетворень у діяльності МВС; за допомогою теоретичного моделювання здійснити аналіз завдань, що покладаються на підрозділи системи МВС України у рамках виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025.

Виклад основного матеріалу. Гендерні стереотипи продовжують залишатися вагомим чинником, що перешкоджає досягненню гендерної рівності в усіх сферах життя. Незважаючи на приєднання України до міжнародних угод та прийняття національного законодавства щодо забезпечення гендерної рівності в Україні ставлення до гендерних питань залишається актуальним. Ю. Івченко сформовано чотири параметри рівності чоловіків та жінок. 1. Права та свободи людини повинні бути визнаним стандартом у політичній, економічній, соціальній та культурній сферах. Дані стандарти сформульовано у Конституції України, у міжнародних документах та підлягають обов'язковому виконанню. Вони повинні безумовно виконуватися державами, що ратифікували міжнародно-правові договори і визнавати права людини як фундаментальний принцип державної політики та правотворчості. 2. Права людини як права жінки. В основі порушення принципу рівності, який передбачений Конституцією України, виступає таке явище як дискримінація, що руйнує основи справедливості і демократії та призводять до порушення жіночих прав. 3. Права, обов'язки та відповідальність є основними складовими елементами правового становища особи у соціумі. А отже, саме вони визначають стандарт рівності у Конституції України та законодавчих актах. 4. Рівні права та свободи є найважливішим елементом гендерної рівності. Вони віддзеркалюють ступінь реалізації та гарантії рівності, які містяться у Конституції та законах України [3, с. 54].

Л. Збаржевецька, К. Самсонова вважають, що метою політики гендерної рівності і її практичного застосування є: підтримка рівноправної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень для забезпечення стабільного розвитку суспільства; зменшення гендерної нерівності у доступі до ресурсів та результатів розвитку, а також у здійсненні контролю над ними [4, с. 256].

Н. Оніщенко вважає, що гендерний вимір правової площини характеризується передусім рівністю жіночої та чоловічої соціальних статей. Встановлення такої рівно-

сті на практиці вимагає подолання патріархальних стереотипів, статевої ієрархічності соціальних зв'язків, у яких чоловіки заздалегідь сприймаються як вищі за розумовими та фізичними здібностями істоти, їхня діяльність є найбільш значущою та пріоритетною порівняно з діяльністю жінок [5, с. 4].

Тож бачимо, що у переважній більшості науковці розглядають гендерну рівність через дисбаланс у доступі до влади і ресурсів, в якому одна група є привілейованою (чоловіки), а інша – дискримінованою (жінки). Такі роздуми пов'язані із гендерними ролями та стереотипами.

Більш ширші погляди на цю проблему у практиків і аналітиків. Гендерна сегрегація та дискримінаційне ставлення до жінок на роботі є поширеним явищем (а саме це вікова дискримінація жінок старше 45 років, жінок з маленькими дітьми та вагітних жінок). Зайняті жінки мають менший доступ до фінансів порівняно з чоловіками: гендерний розрив в оплаті праці між чоловіками та жінками в Україні становить 23%. Ця диспропорція також відображається в тому, що жінки отримують нижчі пенсії, ніж чоловіки. Оскільки жінки живуть у середньому на 10 років довше, ніж чоловіки, ця ситуація в кінцевому підсумку призводить до фемінізації бідності [6, с. 14].

У 2020 аналіз проблем показав, що існує: 1) нерівність доступу жінок і чоловіків до процесів прийняття рішень, ресурсів, а також наявність стереотипів щодо ролі жінок і чоловіків у суспільному та політичному житті; 2) жінки залишаються більш вразливими до негативних наслідків збройної агресії; 3) у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації на сході України виокремилася така соціальна група, як жінки-ветерани; 4) гостро постає питання доступу до інформації, правосуддя, освіти, зайнятості, медичних та соціальних послуг, інтеграції у суспільство; 5) відсутній дієвий механізм ідентифікації та моніторингу потенційних викликів безпеці в широкому розумінні (втручання в оборону, конфлікти, насильство, стихійні лиха, епідемії тощо) з урахуванням гендерних аспектів у розрізі національної безпеки в загальнодержавному масштабі, а також інформування населення про них; 6) вагомими перешкодами для виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» є недостатність знань і навичок у виконавців Національного плану, обмеженість людських і матеріальних ресурсів, технічного забезпечення [7]. З огляду на вище викладено робимо висновок, що гендерний підхід, чи, точніше, врахування гендерного фактору і проблем віддзеркалює їх природу, а відтак потребують і нових, дієвих шляхів подолання.

Гендерна рівність є питанням прав людини, необхідною умовою та індикатором сталого розвитку, орієнтованого на людину. Гендерна рівність вимагає принципово нового способу мислення у підрозділах системи МВС, а саме: Національній поліції України, Державній прикордонній службі, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Національній Гвардії України, Державній міграційній службі України. У Плані заходів з виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025, ми бачимо, що підрозділам системи МВС України відведене особливе місце. Розглянемо їх детально.

Так, для виконання Стратегічної цілі 1. «Забезпечення рівноправної участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень щодо запобігання конфліктам, розв'язання конфліктів, постконфліктного відновлення на всіх рівнях та в усіх сферах, зокрема в секторі безпеки і оборони» на підрозділи системи МВС України покладаються такі завдання: проведення відбору та підготовки жінок для участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки; проведення просвітницьких заходів, інформаційних кампаній для фахівців сектору безпеки і оборони з метою залучення жінок до миротворчих процесів; забезпечення інфраструктурними об'єктами та матеріально-технічними умо-

вами жінок сектору безпеки і оборони, що відповідають їх потребам; створення для працівників умов, що полегшують поєднання функцій та обов'язків у професійному та приватному житті, зокрема у секторі безпеки і оборони; удосконалення документів, що регулюють індивідуальну поведінку та корпоративну етику в частині протидії сексизму, сексуальним домаганням, психологічному та сексуальному насильству, дискримінації під час прийняття на службу, виконання службових обов'язків та участі у прийнятті рішень; забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до закладів освіти всіх рівнів сектору безпеки і оборони та включення гендерної складової до освітнього процесу; забезпечення належних умов для професійного розвитку жінок, які працюють у державних органах та органах місцевого самоврядування, а також жінок із числа осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, курсанток закладів вищої освіти, військових закладів вищої освіти, цільових груп; забезпечення паритетної участі жінок і чоловіків у складі штатних, атестаційних, кадрових комісій, комісій для проведення службових розслідувань; створення умов для проведення моніторингу призначення жінок на керівні посади.

Для виконання Стратегічної цілі 2. «Створення гендерно чутливої системи ідентифікації безпекових викликів, запобігання таким викликам, реагування на них» на підрозділи системи МВС України покладаються такі завдання: визначення механізму взаємодії органів державної влади щодо ідентифікації безпекових викликів, реагування на них із залученням представників громадянського суспільства, зокрема жінок і дівчат; забезпечення врахування гендерного компонента під час формування складу штабів, комісій з питань реагування на безпекові виклики та під час провадження ними діяльності; проведення підготовки фахівців з питань надання профілактично-психологічної допомоги особам, постраждалим від конфлікту; забезпечення надійних джерел комунікації з питань постконфліктного відновлення.

Для виконання Стратегічної цілі 3. «Забезпечення процесу постконфліктного відновлення, розбудови та впровадження системи перехідного

правосуддя за принципами забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» на підрозділи системи МВС України покладаються такі завдання: проведення підготовки фахівців з питань надання профілактично-психологічної допомоги особам, постраждалим від конфлікту; забезпечення надійних джерел комунікації з питань постконфліктного відновлення; підтримка осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях та/або під юрисдикцією інших держав, у тому числі жінок, які проживають у районі воєнних (бойових) дій, перебувають у полоні, яких примусово вивезли до Російської Федерації, які вимушено виїхали за кордон.

Для виконання Стратегічної цілі 4. «Забезпечення захисту від насильства за ознакою статі, сексуального насильства (в умовах збройного конфлікту та в мирний час)» на підрозділи системи МВС України покладаються такі завдання: розроблення інструментів для фіксації випадків злочинів проти життя і здоров'я, статевої свободи і недоторканості, честі та гідності особи в умовах конфлікту відповідно до стандартів ООН та НАТО; визначення інституційного механізму для належного реагування, документування та розслідування злочинів проти життя і здоров'я, статевої свободи і недоторканості, честі та гідності особи в умовах конфлікту; проведення на постійній основі моніторингу та оцінювання випадків вчинення злочинів в умовах конфлікту; внесення змін до законодавства в частині протидії насильству за ознакою статі відповідно до міжнародних стандартів; забезпечення виявлення випадків насильства за ознакою статі та належного реагування на них; забезпечення системного моні-

торингу функціонування системи реагування на насильство за ознакою статі; сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом; торгівлю людьми; досконалення механізму надання ефективної своєчасної допомоги постраждалим від насильства за ознакою статі; сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом; торгівлі людьми; запобігання вчиненню насильства особами, які схильні до його вчинення.

Для виконання Стратегічної цілі 5. «Забезпечення розвиненої інституційної спроможності виконавців Національного плану для ефективного впровадження порядку денного «Жінки, мир, безпека» відповідно до міжнародних стандартів» на підрозділи системи МВС України покладаються такі завдання: забезпечення можливості системного набуття знань і навичок, необхідних для виконання завдань порядку денного «Жінки, мир, безпека», відповідно до стандартів ООН та НАТО; забезпечення навчання та підвищення кваліфікації персоналу сектору безпеки і оборони; забезпечення міжвідомчої співпраці та координації діяльності органів державної влади, міжнародних організацій та громадських об'єднань щодо розроблення, виконання та моніторингу стану виконання Національного плану [8].

Окрім цього з метою виконання завдань, визначених Планом заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року № 79-р, Управлінню моніторингу дотримання прав людини, Департаменту комунікації, Головному сервісному центру МВС, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Державній міграційній службі України, Національній поліції України, Національній гвардії України, закладам, підприємствам, установам, що належать до сфери управління МВС, відповідно до заходу 1 завдання 6 Плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року № 79-р доручено забезпечити регулярне інформування громадськості про рівні права і можливості жінок та чоловіків на отримання безоплатної правової допомоги.

Національній поліції України відповідно до заходів 2 та 5 завдання 9 Плану забезпечити: поширення інформаційних матеріалів серед дітей, підлітків та молоді про запобігання насильству за ознакою статі; підготовку інформаційних матеріалів для інформування працівників підприємств, установ, організацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування щодо надання допомоги і запобігання насильству за ознакою статі на робочому місці.

Управлінню моніторингу дотримання прав людини, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Державній міграційній службі України, Національній поліції України, Національній гвардії України, Головному сервісному центру МВС, керівникам закладів, підприємств, установ, що належать до сфери управління МВС, відповідно до заходу 1 завдання 12 Плану доручено провести дослідження щодо реалізації жінками та чоловіками їх рівного права поєднувати сімейні та професійні обов'язки, а також готовності справедливо розподіляти сімейні обов'язки, зокрема в секторі безпеки та оборони.

Управлінню моніторингу дотримання прав людини, Департаменту комунікації, Головному сервісному центру МВС, Національній поліції України, Державній службі України з надзвичайних ситуацій, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Державній міграційній службі України, Національній гвардії України та керівникам закладів, підприємств, установ, що належать до сфери управління МВС, відповідно до заходу 1 завдання 14 Плану, доручено забезпечити поширення історій жінок

та їх ролі в подоланні конфлікту, протидії безпековим викликам, встановленні миру і протидії насильству, пов'язаному з конфліктом [9].

Тож, на основі проаналізованого матеріалу, можна зробити висновок, що реалізація завдань гендерної рівності підрозділами системи МВС України має розгалужену спрямованість і не концентрується виключно на місці і ролі чоловіка і жінки у секторі безпеки. Вдається виділити певні напрями такої діяльності: кадрово-економічний – стосуються забезпечення рівного доступу жінок і чоловіків до закладів освіти сектору безпеки і оборони, розподілу доходів, структури використання часу та розподілу праці, доступу до соціальних благ (охорони здоров'я, освіти, пенсійного забезпечення, соціального захисту) під час проходження служби, участі жінок у прийнятті рішень тощо; партнерської взаємодії – полягає у створенні гендерно чутливої системи взаємодії з іншими недержавними установами, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями; внутрішньо-управлінський – полягають у впровадженні ефективної системи міжвідомчої взаємодії на місцевому, регіональному та національному рівні, інституційних механізмів щодо вирішення гендерних завдань покладених на структурні підроз-

діли МВС; правовий – полягає у тому, що завдання мають комплексний характер, мету, цілі, основні цільові групи та принципи і відповідають порядку денному «Жінки, мир, безпека» відповідно до міжнародних стандартів, внесення змін до законодавства в частині протидії насильству за ознакою статі, надання правової допомоги різним групам жінок і чоловіків, які постраждали від конфлікту; процесуальний – полягає у належному реагуванні, документуванні та розслідуванні злочинів проти життя і здоров'я, статевої свободи і недоторканості, честі та гідності особи, моніторингу та оцінюванні випадків вчинення злочинів; безпековий – полягає у проведенні відбору та підготовки жінок для участі в міжнародних операціях з підтримання миру та безпеки; психолого-реабілітаційний – полягає у роботі з особами, які постраждали від насильства, пов'язаного з конфліктом, зокрема сексуального, від катувань/тортур під час утримання незаконними збройними формуваннями тощо; просвітницький – реалізується через оповіщення населення про небезпеки, пов'язані із збройним конфліктом, яка включає гендерно чутливі показники і заходи, а також організація і проведення просвітницьких, інформаційних заходів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Проблеми гендерної рівності у секторі безпеки і оборони – І. Заворотко. 18.01.2017. URL: <https://www.helsinki.org.ua/problemu-gendernoji-rivnosti-u-sektori-bezpeky-i-oborony-i-zavorotko/> (дата звернення: 10.02.2024).
2. Жінки у складі підрозділів МВС беруть безпосередню участь у захисті України, – Катерина Павліченко. 04 Травня 2023. URL: <https://hsc.gov.ua/2023/05/04/zhinki-u-skladi-pidrozdiiv-mvs-berut-bezposerednyu-uchast-u-zahisti-ukrayini-katerina-pavlichenko> (дата звернення: 10.02.2024).
3. Івченко Ю. В. Гендерна рівність в Україні (національні особливості). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2013. № 1–2. С. 52–59.
4. Збаржевецька Л. Д. Гендерна рівність у сфері праці. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2010. Вип. 18(1). С. 255–262.
5. Оніщенко Н. М. Гендерна рівність: крок до розвитку чи моральна криза сучасного суспільства? *Держава і право*. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 62. С. 3–11.
6. Оперативний гендерний аналіз ситуації в Україні: огляд вторинних даних (від 29 березня 2022 р.) підготовлений ООН Жінки у партнерстві з CARE International. URL: https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-05/UNWomen_BRIEF_A4_2022_UKR-1.pdf (дата звернення: 22.02.2024).
7. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року. Розпорядження КМУ від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1544-2020-%D1%80#n14> (дата звернення 22.02.2024).
8. ПЛАН заходів з виконання Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року. URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/3/onovlenii-plan-zahodiv-z-vikonannia1325.docx> (дата звернення: 23.02.2024).
9. Про організацію виконання Плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності: Доручення МВС України 39/01/37 від 10.03.23. URL: <https://mvs.gov.ua/upload/1/6/2/0/1/2/dorucennia-mvs-39.pdf> (дата звернення: 24.02.24).